

LEDARE

Ledare: Behörig lärare = god?

PUBLICERAD 2008-04-24

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Den svenska lärarutbildningen är undermålig – och det är ett tecken på kvalitet i skolan att alla har gått igenom den.

Så kan regeringens position i fråga om behörighet och skolkvalitet beskrivas. Den går igen i Skolverkets bedömningar, liksom i mediernas skildring av skolan. Om det finns många ”obehöriga”, i meningen lärare som inte har passerat en svensk lärarhögskola, så antas en skola vara ”sämre”.

Högskoleverkets senaste utvärdering av den svenska lärarutbildningen tar bort denna barnatro. Problemet är inte enbart att utbildningen i stor utsträckning saknar vetenskaplig bas. En stor del av den pedagogiska ”forskning” som antas bilda basen är inte i sig särskilt vetenskaplig. Bland annat har den inte i tillräcklig grad tagit till sig modern hjärnforskning.

Bristen på disputerade lärare är heller inte den enda stora kritikpunkten i utvärderingen, ledd av den erfarna och kloke förre rektorn för Stockholms lärarhögskola, Eskil Frank.

Ämneskraven är för låga. Flera lärosäten kräver enligt utvärderingen inte mer än grundskolans kunskaper i matematik. I sitt beslut instämmer Högskoleverket i bedömargruppens bedömning att detta är ”oacceptabelt lågt för utbildningar som ska vara högskolemässiga”.

Internationalisering brister. Högskoleverket: ”Det internationella student- och lärarutbytet är nästintill obefintligt liksom inslaget av internationella utblickar i utbildningen. Även andelen internationell kurslitteratur är liten. Detta är ett allvarligt kvalitetsproblem, där också lärarutbildningen skiljer ut sig negativt från andra högskoleutbildningar.” Utvärderarna efterlyser mer kurslitteratur på engelska men återger samtidigt att vissa studentgrupper har svårt att klara engelskan!

Gruppexaminationer ”förekommer relativt ofta”, liksom samskrivning av uppsatser. En kandidat kan bli certifierad som lärare utan att i realiteten ha bedömts för sin individuella insats och lämplighet. Skolor som tar emot lärarstudier i så kallad verksamhetsförlagd utbildning kan därtill ge exempel på hur inga krav ställs på lärarkandidaterna att träna på att undervisa när de är ute. Ej heller begärs strukturerade omdömen om kandidaterna

från den mottagande skolan. Det är möjligt att enbart sitta på en stol längs bak i klass-rummet och lyssna på verksamma lärare.

En vanlig modell för att utvärdera hur lärarkandidaten fungerar i klassrummet "är att studenten lämnar in en skriftlig rapport till lärosätet efter avslutad period, och att examinationen avgörs av rapportens kvalitet". Med andra ord: grunden för att värdera kandidatens lämplighet som lärare är en rapport om sina erfarenheter i skolan som kandidaten har skrivit själv! Inte undra på att utvärderingen konstaterar: "Känslan av osäkerhet om hur man praktiskt går till väga i själva undervisningen är fortfarande utbredd bland studenterna."

Vida åldersspann som ska täckas av lärarutbildningen bidrar också till att den "inte fungerar". "Resultatet blir kvalitetsbrister eller luckor i ämneskunskap och/eller ämnesdidaktiska kunskaper." Detta är en följd av ett tidigare ideologiskt ställningstagande för en enda lärarexamen. Särskilt mellanåren i grundskolan kommer i kläm. "Den elevgrupp som oftast hamnar på undantag är eleverna i skolår 3–5/6."

Av utrymmesskäl stannar jag här, vad gäller utvärderingen. Självfallet finns det inom ett så stort system också bra utbildningar och dugande lärarkandidater. Samtidigt bör man vara medveten om att flera av bristerna inte enbart är av teknisk slag, utan har uppstått av flum-ideologisk övertygelse.

Ytterligare ett problem är fundamentalt: vilka antas till lärarhögskolorna? I vårt grannland Finland går det 10–12 sökande på varje ledig plats i lärarutbildningen. I Sverige är motsvarande tal kring 1. Flera lärarhögskolor har tomma platser. Därför sänker de antagningskraven. Personer som helst hade velat bli något annat än lärare, som har lärarutbildningen som andra eller tredjehandsval, vandrar likväl lärarvägen eftersom deras dåliga betyg bara lämnar dem den möjligheten. Ger detta kvalitet? Bidrar det till att vi får motiverade, engagerade lärare?

Kanada har motsvarande höga status för läraryrket och kvalitet på lärarkandidaterna som Finland. Inte minst gäller det lärare i matematik och naturvetenskap, där problemen är särskilt påtagliga i Sverige. Men när fantastiska lärare från Kanada rekryteras till Sverige bedöms de som "obehöriga", tills de har gått gymnasiekursen "Svenska B". Det må vara, men sätt då inte likhetstecken mellan "behörig" lärare och "kvalificerad" lärare.

Professor Sigbrit Franke kommer till hösten med förslag till en ny lärarutbildning. Det blir säkert ett klokt och tydligt förslag till förändring. Men det finns också anledning att ifrågasätta om dagens typ av lärarhögskolor ska vara enda väg in i läraryrket och om en negativ hållning till lärare som kommer hit från andra länder, med högre standard i matematik och naturvetenskap, är bra för den svenska skolan. Jörgen Ullenhags behörighetsutredning har inom kort att besvara frågan om "behörig" ska betyda "kvalificerad" eller, som i dag, ha en helt annan innebörd.

TEXT

Hans Bergström

